Ч. 1 (12.950). Львів, пятниця 1. січня 1932. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	14·00 „
Піврічно	26·00 „
Річно	48·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голянії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

НА ПОРОЗІ НОВОГО РОКУ.

Сьогодні замикає наш щоденник пятьдесятьдволітний період своєї відпов'дальної національної роботи та входить у новий пятьдесятьтретій рік праці. Звичайно в такий момент публікують видавництва щоденників запросини і заклики до передплати, обіцюючи в них своїм читачам дуже і дуже богато. Роблять це навіть під теперішній час загальної, не[illegible]ланої досі своїми розмірами, господарської скрути. Ми тим разом відступимо в'д того звичаю. Ніяких нових, далекосяглих реформ нашим читачам не обіцюємо. Запевняємо тільки всіх, що будемо виконувати важку національну службу так, як виконували досі, протягом цілих пятьдесятидвох років. Якщо позволять нам обставини і якщо підтримають нас точною передплатою читачі, постараємося побільшити число наших закордонних кореспондентів. Крім того будемо раз в тиждень видавати повістевий додаток, який можна буде комплетувати в книжку. І хоч часи тепер дуже важкі, то наше Видавництво, не зважаючи на повістевий додаток, не тільки не підвищує передплати, але навпаки воно її знижує для тих, що платять за цілий рік, півроку або за квартал згори. Видавництво усталило висоту передплати на 1932 рік так:

річно	48 зол.,
п'врічно	26 „
квартально	14 „
місячно	5 „

Для точних передплатників рішило Видавництво ввести премії з книжок, які друкуватиме в цьому році окремо, незалежно від щоденника „Діло".

Ось і все, що можемо обіцяти на порозі нового року. В'римо, що наші читачі підтримають нас у наших змаганнях.

Головний Виділ Товариства „Просвіта"

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

Головний Виділ Товариства „Просвіта" рішив на своєму засіданні дня 29-го грудня 1931 р. звернутися до українського громадянства з таким закликом:

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

Над найстаршою установою, над матірю українських товариств „Просвітою", нависла поважна фінансова загроза. Гол. Виділ Т-ва разом з незабутньої памяти своїм головою пок. Михайлом Галущинським боровся завзято з великими труднощами, в яких найшлося Т-во, шукав шляхів виходу з важкого положення і рішив зреалізувати свій давний, а пок. М. Галущинським виготовлений плян внутрішньої національної позички для „Просвіти". На превеликий жаль цю позичку довелося реалізувати Головному Виділові вже після смерти пок. голови, яка стала катастрофою для Т-ва, бо воно втратило в покійному не тільки невіджалуваного ідейного керманича, але й запаленого, фанатично відданого справі санації „Просвіти" пробоєвика.

Одначе цей удар, що впав на „Просвіту" і зокрема на її Головний Виділ, не міг ні на хвилю припинити відповідальної праці над господарським уздоровленням Т-ва. І Головний Виділ, не занишаючи видавничої та освітньої роботи, звужуючи свої видатки до мінімум, взявся енергійно реалізувати внутрішню позичку. Ця праця заабсорбувала всі живі сили Товариства і триває вже три місяці. Але висліди позичкової акції, як досі, дуже незначні та непотішаючі. Перед Гол. Виділом стоять далі непоборні труднощі на шляху до санування „Просвіти". Ці труднощі може зменшити тільки масова підтримка заходів Виділу серед найширших кол українського громадянства. Без такої підтримки „Просвіта" може опинитись перед маревом катастрофи.

З уваги на те Гол. Виділ звертається цим шляхом ще раз до всього українського громадянства з закликом допомогти „Просвіті". Тепер не час на розважування і застереження, тепер треба рятувати Т-во. Підтримка й допомога „Просвіті" повинна відбуватись трьома шляхами: підписування і сплачування позички, закупу книжок і сплати довгів за куплені книжки в „Просвіті" і накінець шляхом дару „Просвіті".

Не зважаючи на ці заходи Головний Виділ рішив приступити до частинної парцеляції земельної посілости „Просвіти" (Угерці Винявські) для покриття найпекучіших зобовязань.

На березень 1932 підготовляє Головний Виділ Загальні Збори Т-ва, що будуть присвячені виключно матеріяльному станові Т-ва, виборові голови та статутовому перевиборові членів Головного Виділу і напрямним дальшої діяльности „Просвіти". В найближчому часі Головний Виділ подасть до загального відома прелімінар бюджету на 1932 р. і плян сплати своїх зобовязань.

Подаючи все повище до відома широких кол нашого громадянства, Головний Виділ просить загальної підтримки та повного довіря до всіх його теперішних починань, які мають на оці виключно тільки добро Т-ва та всього українського народу.

Головний Виділ.

Найважніший вид нашої кооперації.

Про велике значіння кооперації для господарського розвитку нашого народу нема у нас сьогодні двох думок. Велика справа про доцільність власними обєднаними засобами підносити господарську силу — ввійшла вже у кість і кров нашого громадянства.

У нас нема вже противників кооперації та мабуть і спершу не було таких струй в нашому громадянстві, а була тільки така ріжниця, що одні зрозуміли відразу господарське значіння кооперації і вірили, що вона допоможе нам піднестися із занепаду до добробуту, а другі не розуміли цієї ідеї. Та завдяки нашій організаційній роботі, свідомість народу в тій справі поширилась, так що можна сказати: **ми всі сьогодні кооператори.** Одні працюють безпосередньо в кооперації, а інші допомагають кооперативам посередньо, — більше або менше. А при цьому, одні звертають більше уваги і привязують більше значіння кредитовим кооперативам, інші споживчим і торговельним, а ще інші молочарським або промисловим.

Та коли хочемо розважити, як у нас поступала організація українських кооператив, то годиться нагадати, що вже в 1873. р. частинно приймило було форму кооперативи: **Обще рільничо-кредитне Заведення** у Львові, але своєю діяльністю воно пішло шляхами спекуляційної і установи і тому звихнуло свої основи і не принесло нашому народови користи тай не вдержалось...

Аж десять літ пізніше, головно заходами покійного **Василя Нагірного,** приступив малий гурток наших громадян до заснування **„Народної Торговлі"**, коопертиви з обмеженою порукою у Львові (1883. р.). Вона вдержалась, і розвинулась філіями в краю та стала опісля Союзом міських споживчих кооператив.

І знова треба було ждати десять років, заки рушилося з місця нашу кооперацію на інші види кооператив, — передовсім орґанізаційним засновуванням **кредитових кооператив,** які є живчиком всеї кооперації. Молодше покоління запитається нас, чому воно так пиняво поступало, та чому не скорше? Бо треба було вперід підготовити до цього наше громадянство, наш нарід, — та добирати провідні сили і скласти плян цеї орґанізованої роботи, а годі було робити пробні експерименти і зражувати громадянство невдачами та витратами.

Тому аж у девятьдесятих роках минулого століття виступили толішні наші молодші громадяни: д-р Ярослав Кулачковський, д-р Дамян Савчак, д-р Стефан Федак, д-р Теофіль Кормош і д-р Кость Левицький, та вони проповідували потребу орґанізованого засновування наших кредитових кооператив, без яких нарід в першу чергу не може обійтися.

І так повстали перші кредитові кооперативи в Перемишлі, у Львові при „Дністрі", в Стрию і ще в декількох містах. У 1898. р. ми вже заснували у Львові: **Краєвий Союз Кредитовий** як нашу кредитову централю, що поклала своєю метою: орґанізувати кооперативи, наглядати їх діяльність і старатися для них про кредити.

Від того часу пішла наша кооперація скорим кроком вперід. **Кредитові кооперативи** ми орґанізували в цілому краю; росли членські уділи і вкладки ощадности в Краєвім Союзі Кредитовім і в союзних кредитових кооперативах; були й низькопроцентові кредити, наш нарід відчував полекшу, бо мав у своїх касах порятунок у потребі гроша на розвиток свого господарства.

За прикладом кредитових кооператив і при їх допомозі пішли наші кооперативи інших видів. Незабаром стануди: Краєвий Союз Молочарський і Краєвий Союз для збуту худоби та почав формуватись Краєвий Союз сільсько-господарський, а понад тою живою кооперативною орґанізацією стану̂в наш **Краєвий Союз Ревізійний,** — сьогодні Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові.

Це був той здоровий доробок української кооперації перед війною, яка в 1909. р. зуміла значно вивінувати перший основний акційний фонд нашого **Земельного Банку Гіпотечного.** А загал нашого громадянства також зрозумів потребу установи для гіпотечного кредиту і го-

Wyciąg z protokułu wspólnego z dnia 22/12 1931 r. Sąd okręgowy, Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 284 czasopisma „Diło" z daty Lwów dnia 18/12 1931 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 661/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 22 grudnia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 17/12 1931 r przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czasop. Diło z daty Lwów 18/12 1931 r. zawierającego w artykule pt. 1) „Konskrypcja i konskrypcyjni zasoby" od słów „W praktyci" do słów „sto widsotkach", od słów „Jaki na" do „za polakiw", od słów „Cikawo wreszti" do słów „Ukrainskych dusz" i od słów „W Kostyni selany" do końca artykułu", 2) „Konskrypcja maje daty prawdywyj obraz" od słów „W Ostapju" do końca artykułu, znamiona występku §. 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl §. 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu, pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21 ust. druk. z 17/12 1862 Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej artykułów ma na celu nieprawdziwemi twierdzeniami i przekręcaniem faktów poniżyć w powadze działalność władz spisowych pod względem ich urządowania w zakresie czynności około przeprowadzenia powszechnego spisu ludności oraz pobudzić innych do wzgardy i nienawiści przeciw tym władzom. Według §§. 487.489.493 pk. oraz §§. 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: J. Antoniewicz wr. Protokulant: H. Rosenwiesen wr. Za zgodność: Linanowicz starszy sekretarz

тівкою перевищив висоту субскрибованого капіталу... Ми стали заможні.

Прийшов час світової війни (1914—1920) і цей стихійною силою заподіяв величезні втрати в наших кооперативах, підриваючи найбільше наші кредитові кооперативи, бо відняв їм головний засіб через обезвартнення (девальюацію) гроша.

Тому то відтак скоріше піднялась наша торговельно-споживча організація та побіч **„Народної Торговлі"** станула нова організація **Центросоюза** з відбудовою повітових союзів кооператив і низових сільських споживчих кооператив. Тоді піднимається також наш **Маслосоюз. А наша кредитова кооперація** мала спромогу приступити до своєї відбудови аж після устійнення золотової валюти з кінцем 1924 р. На чолі кредитових кооператив знова станув **„Центральний Кооперативний Банк", „Краєвий Союз Кредитовий"** у Львові, та він мас стати центральною Касою наших союзних кооператив усіх видів, але це остане є залежне від того, що він буде вивінуваний відповідним оборотовим фондом, щоби виконати таке завдання.

Українська кредитова кооперація відбудовується від самих основ і виключно власними силами, бо нам не приділюється ані краєвих ані державних кредитів, як це було перед війною. Кредитові кооперативи мусять наново складати членські уділи і запасні фонди та збирати льокати ощадностей, щоби збільшити оборотові фонди на уділювання кредитів. Тому в нас покликано до життя товариство **„Ощадність"** для пропаганди ідеї дрібної масової ощадности і господарности.

Колиж прийшов час грошової скрути, то наш нарід відчув конечну потребу передовсім кредитової кооперації, бо її потребують всі види кооперації і нашого життя. Та з цеї відчутої потреби спромоглося наше громадянство на те, що в останному часі доходимо до **числа 500 наших кредитових союзних кооператив**, які в низових ступнях доходять до конечної самовистарчальности. Також відрадною появою є у нас те, що наші діяльні кредитові кооперативи в часі до 30. червня 1931. р. разом з Центробанком і Кооперативним Банком „Дністер" сумою до **15 міліонів золотих уділених ними позичок** обслужили частину запотребування нашого громадянства. Але те все замало і дуже мало супроти величезного запотребування кредитів в нашому народі.

Наше громадянство забуває і не розважує того стану, що наші кредитові кооперативи мають сьогодні одиноке джерело добуття оборотових фондів тільки у своїх, **в масах свого народу**, бо всі інші джерела в сучасних обставинах є замкнені перед нами. На нас мечуть каменем за те, що ми ніби ведемо політику в кооперації, а наша політика тут є така, щоби допомагати свому народови до господарської відбудови в його лихоліттi, та це мабуть найпевніше заборало проти всякої шкідної політики. Та коли хто інший не хоче нас розуміти, то ми самі повинні це добре зрозуміти...

А тимчасом у нас говориться на всі боки: про всілякі види кооператив, щоби упромисловити корисний збут худоби; щоби збіжевим кредитом запобігти низьким цінам збіжа; щоби поширити наш рідний промисл сіттю нових кооператив на всіх ділянках питомого упромисловлення і доставити джерела зарібків для наших безробітних, і таке інше, — але не звертається уваги на те, що те все потребує від нас інвестиційних кредитів і без вложеного гроша воно не піде вперед та не рушиться з місця.

А звідки-ж набрати того гроша? Коли наша кооперація хоче розвиватися на усіх ділянках нашого національного господарства, а вона цього хоче і наш нарід цього домагається від неї, то мусять усі наші громадські чинники негайно подбати, **щоби наш український гріш льокувати в наших кредитових кооперативах** і їх централі, бо без цього живчика не вдіємо нічого та будемо тільки фразами задурювати одні других!

І дійсно, до наших кредитових кооператив стукають наші громадяни щодня по гроші на кредити тай кажуть, що це є найважніщий вид кооперації, і він повинен достарчити їм конечно потрібних кредитів, — але вони самі не роблять солідарних і доцільних заходів, щоби наш гріш напливав до тих кас, і йшов на службу нашим інтересам, бож там є господарем наше громадянство.

А як хто каже, що у нас нема грошей, то це неправда! **У нас є гроші, але не у властивому місці.**

Знаємо, що сьогодні є між нами громадяни, які закопують гріш дома в штабах золота або держать під віхтем і там той гріш лежить мертво або й затрачується; є у нас громадяни, які пускають гроші в руки чужих спекулянтів і відтак бідкаються, що стратили маєток, а ціла маса наших громадян без розбору і розваги несе гроші до таких не наших установ, з котрих наш нарід не має ніякої користи, а тих грошей, пущених нами нерозумно і недоцільно, є не 15 міліонів, як у нас, але **більше як 150 міліонів золотих!**

І справа проста! Заверніім наш тяжко зароблений гріш **у своє питоме русло,** але заверніім всі до одного, а тоді буде нам ліпше і будемо мати право сказати, що ми подбали про свій найважніщий вид кооперації та право відратовуватися кредитами у своїх.

Отсе моє побажання..

Д-р Кость Левицький.

Ювилейні свята „Рідної Школи".

В нашій редакційній теці назбиралося багато звідомлень з рідношкільних свят, яких ми не могли використати у свому часі через обмаль місця, заваления нашого органу більш актуальним конскрипційним матеріялом, або й через те, що ті звідомлення були надто просторі. Аби всеж таки якось винагородити наших дописувачів, авторів тих звідомлень, подаємо нині принайменше реєстр тих рідношкільних свят з зазначенням дат і місцевостей, в яких вони відбувалися.

Повітові й окружні свята:

11. X. 1931. Городенка.
25. X. 1931. Самбір, Обертин, Солотвина.
15. XI. 1931. Краків, Печеніжин, Рава Руська, Снятин, Рогатин.
6. XII. 1931. Комарно, Ходорів.

По селах і місточках:

6. IX. 1931. Ясенів Пільний, пов. Городенка.
13. IX. 1931. Чернелиця, пов. Городенка.
20. IX. 1931. Торговиця Пільна, пов. Городенка.
11. X. 1931. Бабухів, пов. Рогатин.
18. X. 1931. Левандівка; Глушків, пов. Городенка.
25. X. 1931. Вербилівці, пов. Рогатин; Устрики Долішні, пов. Лісько; Залуква, пов. Галич.
8. XI. 1931. Путятинці, пов. Рогатин; Тишківці, пов. Городенка.
15. XI. 1931. Серафинці (кут Николинський), пов. Городенка.
21. XI 1931. Підгороддя, пов. Рогатин, Криве, пов. Бережани.
22. XI. 1931. Добряни біля Щирця.
29. XI. Ременів. пов. Львів; Вислобоки, пов. Львів; Залуже, пов. Рогатин; Липиця Горішня, пов. Рогатин.
13. XII. 1931. Саранчуки, пов. Бережани.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. СІЧНЯ 1932.

Д-Р ІВАН КРИПЯКЕВИЧ.

Літопис Бойківщини.

З комунікатів у часописах добре відоме нашому громадянству товариство „Бойківщина" в Самборі, що веде спеціяльні студії над бойківською територією. Товариство заснувалося при кінці 1927 р. і поставило собі за мету збирати і захищати памятки минулого в Самбірщині і сусідніх повітах. Завдяки щирій співпраці кількох ідейних одиниць в короткім часі осягнено небувалі успіхи: історично-етнографічний музей „Бойківщини" зібрав 6790 предметів, засновано „Бойківський Помяник", присвячений памяти визначних уроженців цеї сторони, збирається словник бойківського говору, приготовляється історія поодиноких осель і цілої Бойківщини. Частину зібраних матеріялів опубліковано друком у видавництві *„Літопис Бойківщини"*, записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени, якого перший том (176 сторін і 9 таблиць) саме появився в друку.

У переднім слові голова товариства *д-р Володимир Гуркевич* подає огляд дотеперішньої діяльности „Бойківщини" і пляни на найближчий час.

Д-р Михайло Скорик у статті про назву „бойки" збирає погляди ріжних учених на походження бойківського імени. Шафарик виводив бойків від народа „боіі", який згадується у трактаті цісаря Константина Порфірогенета. Вагилевич від кельтійських боїв; Червінський і Голембйовський вказують на назву „бояка" — вояка; Петрушевич пояснює, що *бойко* це чоловік „*бойний*", хоробрий. Верхратський дав найбільш правдоподібне пояснення, що *бойків* назвали так сусіди від уживаної ними частиці „*бойє*" — так, справді, — подібно, як лемків названо від слова „*лем*". Це пояснення прийняли також Франко й Охримович. Д-р Скорик не висказує своєї думки про походження назви бойків, уважаючи, що справа ще достаточно не підготована, але закликає читачів, щоби звертали свої уваги на потему; особливо важне знати, в яких селах уживається це „бойє" або подібні вислови, з яким наголосом і в якому значінні.

Д-р Антін Княжинський в праці „Межі Бойківщини" дає характеристику бойківського діялекту, визначаючи прикмети, що відріжняють його від сусідів; на цій основі він приймає такі межі Бойківщини: західня границя іде ріками Лаборець на Закарпатті і Ослава по галицькому боці до Волоської і Сільної Тирави; північна — лінією Тирава, Коростенко, Стара Сіль, Кобло, Урож, Улично, Болехів, Долина, Перегінсько, Солотвина; східня — між Солотвинською і Надвірнянською Бистрицею і дальше на Мармароський Сигіт.

Д-р Володимир Кобільник у праці „З археольогії Бойківщини" дає опис дотеперішніх знахідок на бойківській території. З епохи палеоліту не найдено досі нічого. Памятки неолітичної культури відкрито тільки в чотирьох місцях: у Клодниці (пов. Стрий) глиняний посуд, і Ляшках Мурованих і Ґалівці (пов. Ст. Самбір) та в Ступниці і Сільці (пов. Самбір) кремінні топори і сокирки. З бронзової доби є богаті скарби у Стефковій (пов. Лісько), Комарниках (пов. Турка), під Самбором і в Медині (пов. Калуш). З римського періоду відкрито печі в Голині (пов. Калуш) і Струтині (пов. Долина); в Дубовиці пов. Калуш викопано 1.600 римських монет.

Іван Филипчак у просторій праці „З історії шкільництва на західній Бойківщині" подає інтересні звістки про стан шкіл у цій окрузі від 1817 до 1867 р. В тім часі іствували на Бойківщині 3 головні школи (чотирокласові), 89 тривіяльних і 39 парохіяльних (дяківок). На основі шкільних документів автор дає історію заснування цих шкіл, їх розвиток, методи навчання і ін. Після цих основних праць іде низка дрібніших причинків:

Д-р Вол. Гуркевич: „Бойки за 100 літ у числах" дає порівнячу статистику Бойківщини на основі епархіяльних шематизмів 1830, 1835, 1836, 1879 і 1930 рр.

Юрій Кміт подає у новій редакції „Бойківський словарець зі села Гвіздця". *Роман Лукань* [illegible]

ЧСВВ дає статтю „Василіянська друкарня в Заплатинських Угерцях, пов. Самбір. *Д-р А. Княжинський* — „Як записувати твори усної словесности?" *Д-р М. Кордуба* — „Як записувати топографічні назви?" У відділі: Miscelanea зібрані ріжнородні матеріяли до минулого і теперішнього Бойківщини, — нпр. про поширення прізвища бойко, бойківське звичаєве право, „мира" або „мішання" на Закарпатті, про письменників Юрія Дрогобицького XV. ст. і Григорія Самбірчика з XVI. ст., життєписи Ів. Нечаяського і Ол. Борковського. Книгу замикає хроніка й оповістка про конкурс на монографії міст і сіл Бойківщини (з нагородами 300, 200 і 100 золотих).

„Літопис Бойківщини" прикрашує 8 таблиць ілюстрацій, на яких зображені найцінніші памятки, що переховуються у самбірськім музею: археольогічні знахідки (неоліт і бронза), ікони XV.—XVI. ст., рукописне євангеліє XV. ст. і мінея XVII. ст., панщизняні гроші, вишивки, діточі забавки.

З великим признанням стрічаємо появу першого тому „Літопису Бойківщини". Це культурний осяг небуденної міри. Маса цінних памяток нашого минулого змарнувалася задля несвідомости і недбайливости громадянства, — треба щиро витати провінціяльні наукові установи, що заопікувалися тими нашими культурними скарбами. Наукова праця на провінції дуже тяжка при недостачі бібліотек, архівів та інших помічних засобів; з тим більшим подивом глядимо на діяльність завзятого самбірського гуртка дослідників, який, не вважаючи на всякі трудноші і перепони, веде всесторонні досліди над своєю територією. „Літопис Бойківщини" матиме історичне значіння, — це перше наукове видання, що появилося на провінції, — зразок і приклад до наслідування для інших подібних установ. Видати таку книжку в теперішні скрутні часи це небуденний подвиг, — належиться подяка самбірським меценатам, що викликали таке зрозуміння для науки і культури та допомогли видати [illegible] цінну публікацію.

—л—

„Перебудова“ київської Академії Наук.

„АТЕ“ повідомляє з Риги: Українську Академію Наук у Київі, проти якої вже нераз виступала влада, знову значно перебудували та зменшили на 60 проц. кредити для неї. „Перебудова“ почнеться від звинення кількох секцій а саме історичної. Керманич історичної секції, відомий український історик, Грушевський, недавно примусово виселений поза кордони Радянської України.

З промови б. комісаря Шліхтера, тепер віцепрезидента академії, виходить, що історичний відділ звивають тому, бо не зважаючи на зусилля влади та комуністичної партії — українські історики в своїх творах проповідують національну ідею та гасла відірвання України від Росії. Ця пропаганда, під формою науки, закорінена так глибоко, що захопила навіть усеукраїнський інститут марксизму і ленінізму. Його керманича проф. Яворського усунули з комуністичної партії та виселили поза кордони української республики.

Наслідком зменшення кредитів Українська Академія Наук спинила виплачування науковим робітникам. З браку коштів академія обмежила значно свої видатки.

——о——

Торжества в гр.-кат. церкві у Варшаві.

Варшава, 27. грудня 1931.

Дня 25. грудня, себто першого дня Різдвяних Свят по новому стилі, відправилася в нашій гр.-кат. церкві у Варшаві при вул. Медовій 16. торжественна соборна Служба Божа з діяконами. Правив її по зложенню визнання віри в руки Апостольського Нунція Франца Мармаджі, архиепископа, о. протоерей Петро Табінський, бувший ректор Духовної Семинарії у Кремянці, при асисті протоігумена Галицької Провінції о. Степана Решетила й о. Іринея Готри, секртаря і прокуратора тоїж Провінції. Крім Апостольського Нунція був на цій Службі Божій Преосв. епископ Микола Чарнецький, Апостольський Візитатор, секретар Апост. Нунціятури о. д-р Карло Коллі, протоігумен Альбертинських Єзуїтів о. Пйонткевич і кількох інших священиків, як монахів, так і світських. Церкву випознили по береги вірні обох обрядів, між ними і багато православних симпатиків унійної ідеї. Співав мішаний хор, зорганізований ще мин. року при нашій гр.-кат. церкві у Варшаві.

Замітне те, що саме перед 150 роками, бо 1781 р. у травні, василіянська варшавська церква витала у себе Апостольського Нунція Аркетті, а тепер по такім довгім часі вдруге звеличив її своєю присутністю великий покровитель унійної ідеї і представник Св. Отця, мимоходом кажучи, наш щирий приятель. Він по скінченій Службі Божій звернувся з сердечним словом в італійській мові (яке негайно передано по українськи) до присутніх і в імени Св. Отця привитав усіх присутних, зложив їм і їх родинам святочні бажання та уділив апостольського благословення.

Після того перейшов до кімнат тамошнього гр.-кат. душпастиря, о. ігумена Павла Пушкарського, де провів кілька хвиль з членами хору і представниками української варшавської громади. Тут слід замітити, що кардинал Каковський наслідком свого віку й перетомлення нічними відправами не міг взяти участи в цім рідкім святі.

Другого дня свят гостив у себе Апостольський Нунцій Преосв. еп. Чарнецького, о. протоерея Табінського і по двох представників Василіянського Чина й Ісусовців святочним обідом, на якому по сердечній промові еп. Миколи Чарнецького Ап. Нунцій Мармаджі зложив запрошеним гостям святочні побажання і заохочував до жертвенної праці над обєднанням церков східної і західної.

Дай Боже, аби цей історичний і рідкий момент у житті нашої церкви започаткував нову еру нашої діяльности на унійному полі!

——о——

Радянський бюджет.

МОСКВА. 29. XII. ПАТ. Вчора скінчилися наради сесії центральекзекутивного комітету УРСР. Предсідник Петровський зазначив, що 1932 р. дасть 49 міліонів рублів суспільного доходу, з того 90 прц. із зсоціялізованих підприємств. Комітет ухвалив бюджет на слідуючий рік у висоті 27 і пів міліярда рублів, що будуть вжиті на розбудову промислу і хліборобства. Петровський закликав членів комітету, щоби на місцях розгорнули пропаганду за зменшенням коштів праці і збільшення продукції.

——о——

З голосів польської преси.

Польсько-українські взаємини

У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Чергова стаття б. воєводи Борковського у краківському „Часі“.

Як ми вже згадували, у числі краківського „Часу“ з 20. грудня 1931. появилася під повищим наголовком нова стаття б. львівського й позанського воєводи Пйотра Дуніна-Борковського. (Зі зреферуванням тієї статті ми запізнилися тому, що в міжчасі появились деякі статті у львівській пресі, які — очевидно — треба реферувати негайно, а розміри нашого часопису не дозволяють перевантажувати його надто великою рубрикою огляду преси.).

Стаття П. Борковського починається від ствердження, що „плятформа вирішування“ української проблеми у Польщі повстала з „мішанини — частинно бездумчивости, а частинно з зродовлювання передвоєнної політики польського громадянства, при чому втягнено до неї безпосередньо державу до виконування тої політики“. Автор стверджує, що утраквізаційна політика була вміцована як польонізаційний засіб, нікому жадної користи не принесла (польської мови українські діти вчилися і в рідній школі, а знову ж спольонізувати дітей утраквізаційна школа не може) і на цілій лінії завела.

„Передвоєнна польська політика у Східній Галичині відріжнювала виразно дві національности в тім краю. Це була зовсім правильна преміса. Тільки неправильним є висновок, що з двох національностей одну з них можна зовсім витерти.

Коли, мовляв, таку ціль ставить собі громадянство, то не треба брати цього занадто поважно“. Але ситуація зміняється, коли таку тезу громадянства перейме держава і

переходить до політики безоглядного винародовлення. Такий стан речей повстав щойно після повстання польської держави.

Перед війною, пригадує автор, істнувало краєве самоврядування, як терен національної боротьби і співпраці та австрійський парлямент, куди українці могли бодай теоретично відкликуватися, „а навіть у практиці сподіватися інколи охорони, коли їх занадто сильно атакували поляки“. В Польщі скасовано ту плятформу „боротьби і співжиття“, скасовано зовсім самоуправу в Галичині, а польська більшість у варшавському соймі внеможливлює теж давню можливість українцям шукати порятунку на парляментарному ґрунті.

„Національне політичне життя повисло у порожні“. Через втрату реальної плятформи для публичного життя — „з природи речі замість тої плятформи починають виступати ріжні фантасмаґорії“. Допомогла цьому війна, яка висунула скрізь гасло „все або ніщо“. „Тому публика жадає звичайно, щоби хтось давав їй якісь безсумнівні стовідсотково ґарантуючі засоби, що розвязувалиб проблеми, та проєкти з величезними перспективами“. І автор вичисляє головні такі „фантасмаґорії“ й 100-процентові ліки на розвязку українсько-польської проблеми.

Першою такою теорією вважає автор теорію „про вилінення національних течій, завдяки сильнішим заінтересуванням з суспільної ділянки“. Автор пригадує, що таку теорію викладав м. і. один австрійський полковник у Босні делеґації місцевого населення, яка домагалася урухомити боснійський сойм; в кілька тижнів потім то населення, „забувши, що має займатися виключно соціяльними проблемами, з захопленням прилучилося до Сербії“. Теорія про те, щоби національні течії заступити соціяльними є — каже автор — нереальною, а колиб навіть нею була то спеціяльно у відношенні до українців булаб для Польщі небезпечною (можливість збільшення фільо-совітських настроїв).

Друга теорія з національної ділянки

— це теорія, яка хоче відвернути увагу населення від його дрібних національних справ льокальної натури, міражом великих ідей. Самостійність Наддніпрянської України, братерство славян, боротьба за волю народів, — належать до тої катеґорії ідей.

Однак торочення тих високих проблем не виключає факту, що

українців зі Східної Галичини цікавлять їх національно-мовні права та можність впливу на господарські і культурні відносини свого краю... Не скажу, щоби як польському так і українському населенню ті великі ідеї були чужими, однак неспіввимірність тих ідей з дійсністю довкола нас роблять людей скептичними супроти тих ідей...

Про останній „тип лікарів національних відносин“ автор висловлюється цілком насмішливо, але й — найправильніше:

Вони уладжуються найвигідніше. Покликуючися звичайно на принагідні розмови з українськими інтеліґентами, то знову на розмови з народом, твердять, що української проблеми взагалі нема. Руске населення думає буцім то лише про господарські справи, при чому думає в досить оригінальний спосіб, бо не бажає само взяти їх у свої руки, лише жде появи доброділя від сторони Польщі. Не треба надто гумористично глядіти на ці погляди. Великий Метерніх висловив і виписав подібну думку про італійців, що жили в межах австрійської монархії, коли звідував їх край. В кілька літ потім ті краї в більшости відірвалися від Австрії...

Реасумуючи ті фантасмаґорійні погляди „лікарів“, автор приходить до висновку, що

на дні всіх тих поглядів торчить завжди одна з двох засадничих ідей: або повне винищення другої національности або створення з неї щось нового, щось третього.

Автор взиває

раз на завжди зірвати з усякими фантасмаґоріями. Якщо констатуємо, що поруч з нами істнує на цьому терені інша національність мусимо допустити до істнування проявів тої національности, отже окремих освітніх, культурних і господарських інституцій. Мусимо шанувати їх мову і давати їм можність вживати її в найширшій мірі...

Конкретно автор поручає „реактивувати свобідне самоуправне життя“. Спинившися довше на цій болячці і признавши, що

„самоуправний проєкт, який тепер розглядають, зводить усю самоуправу до фікції і передає її зовсім в руки виконавчої влади“,

автор ще раз перестерігає перед давленням живих національних течій. Фальшивою є, каже автор, думка, що

поки не дозволимо деяким течіям назовні унаглядннитись, так довго взагалі тих течій нема. Маємо ще чимало людей, які гадають, що українського руху нема, а думають, що й закордон може підлягти подібній омані...

...Таке штучне створювання оман є завжди для держави шкідливе. В державах, як передвоєнна Росія, істнуючі течії проявлялися в актах насильства, не маючи інших можливостей. Щось подібне діється тепер у Східній Галичині...

Остаточні висновки автора такі:

Урухомлення самоуправи у Східній Галичині і повної льояльности у трактуванні окремішних культурних, наукових чи господарських установ українського населення на цьому терені, не треба трактувати ані як концесії для українців, ані не робити цього предметом якоїсь угоди. Якщо це навіть і є концесія, то не лише для українців, але і місцевих поляків тому, що й вони хотять самі правити в льокальних справах, у своїй свобідно вибраній самоуправі, в якій не булиб майоризовані українцями. *Булоб ілюзією гадати, що місцевий польсько-український спір у Східній Галичині можна розвязати якоюсь угодою. Він буде тривати так довго як довго буде істнувати жи-*

вуча сила тих обох народів. Творці угоди з природи речі будуть швидко здистансовані у власному громадянстві...

Про всі вищенаведені цитати, які є маленькими уривками з великої статті, якої не можливо точно зреферувати в однім огляді, можна сказати одно: писала ці речі людина, яка справді оперує поважними політичними категоріями, ніде не виступає з ніякими наївними увагами та виявляє найкраще знання справи з усіх, хто досі в цій справі на сторінках польської преси взагалі забирав голос.

З конскрипційних практик.

(Звідомлення з місць.)

ЯВОРІВЩИНА

Спосіб переводжування конскрипції в нашому повіті дав правдивий образ виховання багатьох панів комісарів і комісарш та степеня їхнього стопятьпроцентового „патріотизму". Слова „durny chłopie" звичайно зачинали „конскрипційну чинність" „інтелігентної" пані учительки-комісарші, а погрожування поліцаями, криміналом та іншими засобами кінчили ту чинність. Думаєте, що так було лише в **Рогізні, Залужу, Черчику?..** Думаєте, що це було внаслідок якого опору громадян?.. Ні, таку поведінку мусіли зносити громадяни тільки тому, що один з другим „durny chłop" хотів, аби пані комісарша Конечна конечно вписала українську мову як розговірну. І дивує нас, що так багато „мудрих" комісарів і комісарш дістало апетит на „durn-ого chłop-a" і, щоби відразу не переїстися, лишали собі в друках вільне місце на пізніше вписання розговірної мови (польської). І так було не лише в **Нагачеві, Яворові, Віжомлі, Мужиловичах, Брухналі, Стариськах, Склі...** Ось це один образ: Є в середмістю Яворова вуличка, звана здавен-давна Витичкою (яворівський маґістрат назвав її чомусь „уліца Беднарска"). Є при цій вулиці 12 домів, а в них 13 родин. Комісар, який там списував, записав лише половину вулиці, тобто 6 домів з 6-ома родинами (28 осіб), а не записав 6 домів з 7-ома родинами (23 особи — всі українці). Не записав отже домів ч. 2. (Осип Вархоляк), ч. 6. (Розалія Викович), ч. 7. (Михайло Бикалович), ч. 11. (Антін Лукасевич), ч. 13. (Еміліян Лавецький і Осип Якубович), ч. 16. (Степан Харамбура). Перших пять домів не записав тому, що власники їх домагалися пошанування прав української мови, а власникови дому ч. 16. заявив, що його дому немає в маґістратськім списі. На внесену до староства жалобу нема до тепер відповіди. — Так „списувано" в середмістю повітового міста. Після того можемо припускати, що діялося в глухих селах і присілках... „Правдивий образ!!."

БОРЩІВЩИНА.

В **Новосілці**, пов. Борщів, половина населення є римо-католики з рідною мовою українською, котрою послуговуються у щоденному житті. Переписні комісарі пописали всім як рідну мову польську. Нічого про це не питали, а як питали кого з українців, то в цей спосіб: „Єнзик ойчисти єнзик рускі?" і не чекаючи на відповідь, так записували. Були випадки, що комісар, прийшовши до хати, питав тільки, яке число дому, чи не має грунту в чужому селі і на цьому кінчився перепис. Також були випадки, що комісарі приходили вже з виповненими аркушами. Комісарі виповнювали лише польські друки. Коли господар Олександер Сеньків заявив, що є друки двомовні і на них слід переводити перепис, виповнюючи їх в українській мові, відповів йому переписний комісар і його заступник, що вони такі двомовні аркуші мають, але в українській мові друків виповняти не можуть, бо це мова хахлацька. Потім переписний комісар (жид) заявив, що української мови нема, є лише мова руська, а українська мова — це жарґон. За цю розмову зробив комісар донесення до поліції, кажучи, що Сеньків перешкодив їм в урядуванні. Списали з Сеньковим протокол і сказали йому, що він не повинен був заглядати до аркуша, бо це урядова тайна, що там написано. Покищо не знати, що з того вийде. Коли переписний комісар мав у п. Сенькова виповнювати переписний аркуш, той зажадав, щоби аркуш був виповнений в українській мові, одначе комісар на це не згодився. Тоді господар хотів сам виповнити аркуш, але комісар заявив, що йому самому аркуша виповняти не можна і виповнив аркуш у польській мові. Тоді п. Сеньків відмовив підписання аркуша. В часі переводження перепису стояла все в поготівлі одна підвода, а з села виганяли людей на варту до громадської канцелярії.

—o—

ВСЯ ЮВИЛЕЙНА КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"! Всі українці й українки, українські товариства й установи, співацькі, музичні й аматорські гурти і вся українська молодь колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу", БО МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ"! — Заколядовані гроші слати прямо до Централі на адресу:

„Рідна Школа", Львів, Ринок 10.

Віденці проти наддунайської федерації.

Віденська преса ставиться скептично до пляну наддунайської федерації. „Н. Ф. Прессе" виводить, що цей плян, пропаґований французькою дипльоматією, наніс майже стільки господарських шкід, що розбиття давної австро-угорської монархії. Це суто політична концепція і тому зненавиджена всіми прихильниками „Аншлюсу". Наслідком таких політичних настроїв годі осягнути найпростіші, чисто господарські домагання. В Австрії ніхто не згодиться на систему, яка переступала би рямці господарських необхідностей і не далася узгіднити з політичними умовинами Австрії. Також „Н. Вінер Таґблят" сумнівається, чи ідея наддунайської федерації дасться здійснити. Нагробні памятники, які поставлено від 1918 р. подібним плянам, являються вимовною осторогою.

Нехай Европа платить.

ПАРИЖ, 30. XII. ПАТ. Щоденник „Ля Ліберте" вказує на сильну націоналістичну течію в Зєдинених Державах. Нема там уже бесіди про співпрацю з іншими народами задля ратування світу. Про недавну подорож премієра Ляваля до Вашингтону геть забули. Всьо, що зробив досі президент Гувер, передавнилося та осуджене. Гаслом американців, наляканих дефіцитом їхнього бюджету та перспективою нових податків, є: Европа заплатить! Нехай Европа полагодить сама свої справи, нехай уладиться так, щоби сплатити довги і нехай їх сплачує. Про ніщо інше Зєдинені Держави не хотять знати. Не інтересує їх навіть базельський комітет ані гаська конференція. Вони повертають до безумовного відокремлення й гірко жалують, що позичили ріжним европейським банкам міліярди, які сьогодні замерзли. Старий Юрій Вашингтон робив добре, коли радив держатися осторонь Европи.

Америка проти репараційної конференції.

ВАШИНГТОН, 30. XII. ПАТ. Підсекретар скарбу Мільс заявив, що Зєдинених Держав не запрошено навіть неофіціяльно до участи в конференції в справі відшкодовань, а якби таке запрошення надійшло, відповіли би відмовно.

—o—

Австрійські міста банкротують.

ВІДЕНЬ, 30. XII. ПАТ. Віденська преса повідомляє, що на вчорашньому засіданні міської ради в Штайрі радикальні счеркнення видатків не помогли і місто стоїть перед банкротством. Запотребування виносить 2.440.000 шілінґів, а покриття тільки 1.486.000 шіл. Плянують велику редукцію персоналу, закриття шкіл, занехання опалювання й освітлення та всякої громадської діяльности з виїмком чисто урядових справ.

Віденъ голодує.

В столиці Австрії панує голод. При теперішніх 2 міліонах мешканців Відня 100 тисяч людей користується безплатними обідами або харчевими датками. Передбачують, що це число зросте на протязі зими до 300 тисяч. Як повідомляє місцева преса, маґістрат міста Відня, одинокий може у світі, якого господарка не виказує дефіциту, забрався енерґійно до акції допомоги жертвам безробіття, орґанізуючи покищо 3.500 точок, де видають голодним бони на обіди або пачки з харчами. На орґанізацію допомоги маґістрат призначив 93 міліони шілінґів, з чого 27 міліонів призначено на загалу допомогу у формі харчів, топлива та одіжи.

Зріст ґітлерівської партії.

БЕРЛІН, 30. XII. ПАТ. Про зріст ґітлерівського руху у східних провінціях Німеччини наводить орґан націонал-соціялістів деякі цифрові дати. З тих дат виходить, що в окрузі т. зв. східної мархії ґітлерівці підчас виборів до пруського сойму і райхстаґу 1928 р. дістали 8.100 голосів, а при останніх виборах до райхстаґу в Прусах 1930 р. 204.000 голосів. В 1931 р. ґітлерівська партія уладила на згаданому тереңі поверх 5.000 віч і маніфестацій.

Китайські війська покидають Манджурію.

ПЕКІН, 30. XII. ПАТ. Чан-Сю-Ліян приказав китайським військам в Чін-Чов і околиці відступити поза великий китайський мур, щоби відобрати японцям арґумент, що китайці, мовляв, перенесли воєнні операції до північного Китаю. Евакуація військ вже розпочалася й має пройти в можливо найшвидшому темпі.

—o—

Масові арештування в Індіях.

ПЕШАВАР, 30. XII. ПАТ. В північно-західній граничній провінції настав спокій. Переведено нові арештування серед членів „червоних сорочок". Досі арештовано тут разом 1.128 осіб.

—o—

Осередок манджурської держави.

МУКДЕН, 30. XII. ПАТ. Центральна управа південно-манджурської залізниці рішила перенестися з Дайрену до Мукдену. Тим робом Мукден стане політичним і економічним осередком нової манджурської держави.

—o—

Перед комуністичним страйком в Рурщині.

БЕРЛІН, 30. XII. ПАТ. Комуністична централя в рурському басейні приготовляє широко закроєну страйкову акцію серед тамошніх робітників. Комуністи видали поклик, яким закликають загал робітників у копальнях і гутах до участи в масовому страйку. На день 1. січня скликані репрезентації революційної опозиції професійних союзів. Страйк має бути проголошений на 2. січня. Рівночасно комуністи приготовляють страйк льокаторів. Страйкові комітети орґанізують спеціяльні боївки для охорони страйкарів.

Де подівся князь Ґоанпу?

ХАРБІН, 30. XII. ПАТ. В Манджурії настало велике занепокоєння у звязку з таємничим щезнення князя Ґоанпу, вожда молодих монголів. Князь мав дістати в радянському конзуляті візу для своєї жінки. Останнім місцем його побуту, як ствердило слідство, був радянський конзулят. Здогадуються, що князь пропав з політичних причин.

Перед сесією паневропейського комітету.

ВІДЕНЬ, 30. XII. ПАТ. „Н. Фр. Прессе" повідомляє, що в половині наступного тижня збирається економічна сесія паневропейського комітету. Можливе, що на сесії буде створена теж справа господарського зближення держав середньої Европи.

Хоч біда, та гоц!

БЕРЛІН, 30. XII. ПАТ. Не зважаючи на критичну фінансову ситуацію, столиця Німеччини приготовляється до великих і гучних забав з нагоди Нового року. Давним звичаєм приготовляються в Берліні балі та забави, сполучені з бенкетами і пітникою при масовій участи мешканців. Союз пекарів надіється, що консумція традиційних новорічних пампушків осягне цього року 10 міліонів штук.

—o—

Китайський уряд.

НАНКІН. 29. XII. Появилося іменування членів нового уряду. Закордонні справи: Чен, фінанси Гуан-Ган-Лінн, військо Гоїн-Чін, внутр. справи Лі-Вен-Фан, шеф ген. штабу ґен. Чу-Пей-Теґа.

ОСТАННІ ВІСТИ

КОНФЕРЕНЦІЯ У ВОЄВОДИ.

ЛЬВІВ, 30. XII. ПАТ. Сьогодні була у львівського воєводи конференція при участи ок. 30 визначніших українських горожан. Обговорювали суспільні справи.

КОНФЕРЕНЦІЯ В БЕЛЬВЕДЕРІ.

30. грудня була в Бельведері у марш. Пілсудського нарада. Взяли в ній участь: мін. Залеський, віцемін. Бек, посол у Москві Патек. Здогадуються, що радили над пактом про неагресію.

НАПАД НА СВЯЩЕНИКА.

СТАНИСЛАВІВ, 30. XII. ПАТ. На дім гр.-кат. священика о. Ст. Антонова в Терескулі (пов. Косів) напало нічю двох невідомих людей. Священика побили до непритомности та сплюндрували хату, одначе нічого не забрали. Найправдоподібніше була це особ. пімста. Поліція веде слідство.

ВІДГОМІН АРЕШТИВАННЯ ҐЕНЕРАЛОВОГО СИНА.

Як ми вже повідомляли, у Львові арештували прокуриста „Суперфосфату“ Фіца (сина польського ґенерала) за це, що пускав фальшиві векслі. Пошкодовані є не лише знайомі пок. Товарніцького (який мабуть у звязку з тією справою покінчив самогубством). Фіц зумів таки векслі эсконтувати в однім із найбільших польських банків у Львові. Банк цей потерпів так шкоду на 900.000 зол. Справою зацікавилася вже Варшава, бо той банк робить труднощі навіть при признаванні забезпечених позичок.

РУМУНСЬКО-БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ПАКТ НЕАГРЕСІЇ.

БУКАРЕШТ, 30. XII. Офіціяльний комунікат мін-ства закордонних справ: У звязку з проєктом французько-більшовицького пакту про неагресію, радять тепер Польща та СРСР над подібним пактом. Як природна конклюзія тих переговорів, румунський та більшовицький уряд розглядають тепер можливість контакту в справі переговорів про рівнорядне заключення подібного пакту.

Бюро Вольфа додає до комунікату такі завваги: Комунікат цей, який вважають замітною зворотною точкою в більшовицько-румунських взаєминах, стверджує вперше офіціяльно вістку про навязання контакту з урядом СРСР. Всеж звістка про вислання рум. делеґатів до Риги для негайного навязання безпосередних переговорів, на думку добре поінформованих кол, є принайменше передчасна. Навязання безпосередніх переговорів перед гостиною рум. міністра закорд. справ у Варшаві виглядає на виключене. Також малоправдоподібне, щоби вже тепер відбувалися якінебудь рум.-більшовицькі розмови.

РЕПАРАЦІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ — 20. СІЧНЯ.

ЛЬОНДОН, 30. XII. ПАТ. Британійський уряд за посередництвом своїх представників предложив Франції, Італії, Бельгії, Японії, Греції, Румунії, Югославії, Польщі, Чехословаччині і Портуґалії відбути репараційну конференцію 20. січня 1932. Тому, що Зл. Держави не візьмуть участи, конференція буде дуже обмежена, бо в руках Зл. Держав є ключ до розвязки реп. питання в цілости.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·90·50—8·91·00, канадійський долар 8·74·00—8·75·00 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·12·00—1·14·00, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·80—0·35·00, швайцарський франк 1·73·50—1·73·80 фунт штерлінгів 30·00·00—31·00·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·11·50—2·11·90

Золото: 20 корон 39·00·00—40·00·00 20 франків 35·80·00—36·20·00, 20 німецьких марок 000·00·00—000·00·00 10 російських рублів 49·00·00 50·00·00

Срібло: Австрійська корона 0·39·0—0·39·50, 5 австрійських корон 2·50·00 2·60·00, австрійський фльорен 1·25·00—1·30·00, російський рубель 2·00·00—2·10·00, копійки за рубель 1·00·00—1·05·00

Берестейський процес.

(48-ий день розправи).

Сьогодні почалася розправа промовою оборонця обв. Цьолкоша — адв. **Шиманського.** Оборонець обговорює акт обвинувачення та стверджує, що він анормальний, бо обвинувачує 7 партій за революційну змову, яка тревала 2 і пів року. Цим покористувався французький часопис „Journal de Debats“, який дивується, що прокуратори досі піддержують обвинувачення. Про цілість акту обвинувачення висловився оборонець, що це будова — здвигнена вже після арештувань послів.

Після адв. Шиманського промовляв адв. **Домбровський.**

Чому львівський „Час“ перестав виходити і знову виходить?

Дві новинки, поміщені нами дня 30. і 31. грудня про щоденник „Час“ були основані на достовірних інформаціях, при чому друга із самої редакції „Часу“ і відповідають якнайточніше правді. Ми не додавали до другої з них ніяких коментарів із чисто-товариських оглядів. Фактично редактор „Часу“ п. М. Голубець вів постійно переговори із видавцями „Нового Часу“, що перемінили його на денник із днем 1-го січня і в день, коли „Час“ не появився, ці переговори мали закінчитися переходом п. Голубця до редакції „Нового Часу“. Нам відомо, що місце, на якому в числі з 31. грудня красується великими буквами „Запросини до передплати“ було призначене на поклик, щоби всі дотеперішні читачі „Часу“ передплачували „Новий Час“. Проти такої трансакції головного редактора „Часу“ запротестували справжні видавці цього щоденника і таки рішили видавати його далі. Одночасно між редактором „Часу“ і редакторами „Нового Часу“ не дійшло в останній мент до порозуміння і „Часові“ не лишилося нічого іншого як наобіцяти своїм читачам цілу гору чудес і сензацій.

„Як витлядатиме „Час“ у 1932 році?“ — питаються в „Запросинах до передплати“ самі його редактори. Ніхто цього не знає, а вони найменше. Бо всім у Львові відомо, що від часу своєї появи він робив боками і пускався на експерименти, які не приносять чести журналістам у ніякій закутині світа. Новинка, яку він помістив учора про ліквідацію „Діла“ є в порівнанні з цими методами невинним, нешкідливим жартом не кращим, як мова та стиль цієї бульварної качки „З огляду доволі поважної конкуренції...“

Бо брехня, для всіх очевидна, не робить нікому шкоди, крім того, хто її поширює, зате виявляє орган як годованого підсвинка, щоби його якнайшвидше та найдорожче продати це не називалося ніколи і ніде журналістикою.

НОВИНКИ

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул Хорущина 5.** (біля кіна „Аполльо“) поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 23—100

— **Першорядна українська фризієрня Т. Кутковського, Львів, вул. Бляхарська 11, тел. 93—21.** 1070 5-?

— **Виїзд Преосв. Чарнецького до Риму.** Довідуємося, що Преосв. еп. Микола Чарнецький виїхав учора (30.XII.) після кільkаденного побуту у Львові до Риму.

— **Ювилей Митрополита та шлеські українці.** Наші земляки, яких доля закинула на Горішний Шлеськ і в сумежне з ним місто Сосновец, зладили ювилейну грамоту-адресу з підписами. З цієї нагоди зібрали вони між собою 165 зол. і призначили їх на будову української лічниці ім. Митрополита у Львові. Одно та друге доручили представники шлеських українців пр. еп. Ів. Бучкові — 12 грудня 1931 р.

— **З українського життя у Відні.** 5. грудня 1931 р. відбулися загальні збори „Українського Жіночого Союзу“ у Відні. До нового виділу т-ва вибрали: головою — Наталію Грос; заступницею — Анну Жук; секретаркою — Миросляву Рис-Грех; скарбничкою — Софію Максимович; видiловими — п. Бурназ, Кльойду, Левицьку; членами контрольної комісії — п. Гулин і Троцьку, заступницею — п. Горникевич.

— **Ucrainica.** В льондонському церковному щоденнику „Ді Гардіен“ появилася 18. грудня 1931 р. обширна стаття п. н. „Важке положення українців“, в якій особливо розглядається духове й релігійне українське життя в Рад. Союзі і Польщі. На жаль, з цензурних оглядів не можемо тої цікавої статі зреферувати.

— **Нові старости в Галичині.** В останніх днях зайшли деякі зміни на становищах старостів, а саме: З. Гольотин, б. староста Живця, перенесений до Косова; П. Городецький — перенесений з Городенки до Копичинець; В. Кочинський — з Городенки до Рудок; В. Гібнер — з Косова до Надвірної.

— **З краєвої хроніки.** У тюрмі у Таустому покутує за зловживання б. агент банку Норберта Менкеса — Маєвський, який продавав державні позички та льотерійні квитки та обманював покупців. — Перед наглим судом стане Семко Медвідь під замітом вломy до почтової каси в Будзанові. — У Львові арештувала поліція Банаховську Юлію, вдову після хорунжого, який помер перед тижнем, під замітом отроєння чоловіка-паралітика.

— **З усієї Польщі.** У Варшаві перебував у переїзді до Японії, — японський міністр закордонних справ — дотеперішній амбасадор у Парижі, Йошізава. — На похоронній тризні у Кендзерського у Яновицях біля Бидґощі — занедужало від затроєння 7 осіб і їх відвезли до лічниці. Акцизники відкрили тайну гορальню. — Від 1. січня 1932 р. обовязують у Польщі дещо змінені митні приписи. Між іншим знижене мито на машини. — У цілій Польщі переведуть наглу перевірку управнень безробітних до запомоги у звязку з тим, що багато осіб одержує її, підшиваючися під безробітних. — Союз працедавців горішношлеського промислу виповів робітникам умову з днем 1. березня 1932, яка досі обовязувала в копальнях вугілля, коксівнях, копальнях руди, олова та цинку. Переговори почнуться на початку січня.

— **По широкому світі.** У Драмбурґу пожежа знищила гостинницю; гостей врятувала пожежна сторожа. — Найбільше австрійське видавництво Амальтеа припинило виплати; недобір сягає 300.000 шилінґів. — Фабриці машин у Фльорідсдорф біля Відня погрожує припинення праці, якщо залізниця не замовить нових паротягів. — 3.000 кг. золота купила Франція в Голяндії. — У Міляно збанкрутував банк, директор і його два сини арештовані. — Місісіпі вилила; 250.000 людей загрожує смерть. — На необмежений час відложили в Китаї підчинення чужинців китайському судові. — Окружний суд у Моравській Остраві уневажнив 185 подруж, бо духовний не мав усіх уповноважень.

— **Буча в театрі.** У мадридському театрі „Апольо“ виставили недавно вперше пєсу „А. М. Д. С.“, написану еспанським послом у Льондоні — Рамоном Перецем де Айала. На виставі була буча, бо пєса різко осуджує життя в езуїтських монастирях. При кінці першої дії — дві сестри Сане, почали свистіти. У відповідь аристократкам — покотилась буря оплесків. Молодих дівчат захистила перед помстою юрби поліція, а дві інші жінки та пять мужчин, що теж свистіли, — арештувала.

— **Чічерін у захисті для бездомних.** Берлінський щоденник „12 Ур Абендблят“ приносить вістку з Москви, що радянська поліція арештувала б. комісаря закордонних справ Чічеріна, пяного на вулиці Москви. Спершу влада опрокинула таку поголоску, що мигом ширилася серед дипльоматичних кругів, але всетаки поголоска виявилася правдивою. Коли Чічерін попав у неласку Сталіна, — опинився без всякої спроможности жити. Відмовили йому всюди у проханнях хочби маленького заробітку. Дверникам усіх державних установ приказали не пускати до них Чічеріна, який шлявся усюди в пошукуванні праці. З горя Чічерін почав запиватися та

падав усе нижче — на дно життя. Поліція зустріла його пяного на вулиці та примістила в захисті для бездомних, а звідтіль його мають вивезти на Крим. Годиться пригадати, що теперішній комісар закордонних справ Літвінов, який був колись лише заступником Чичеріна, належав до запеклих його ворогів і причинився чимало до уступлення Чичеріна зі становища комісара закордонних справ і настроїв Сталіна — вороже до нього.

— **Новий присуд Соломона.** У Парижі виставили недавно одноактівку „Біблійні історії" — Трістана Бернара. Одна з них це суд Соломона. Теща привела до суду двох мужчин, один із них її зять, але як пізнати котрий?.. Соломон дає приказ розтяти тещу на дві половини... — „То не так легко!" — спокійно каже один із мужчин. А другий захоплений присудом крикнув: „Чудесно! Швидко!.." — „То справжній твій зять!" — показує на нього Соломон і усміхнена теща веде до дому перелякану жертву...

—o—

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": *„ПІД КУРАТЕЛЕЮ" з Властою Буріяном.*

Кіно має кількох усесвітних комік'в: Чаплліна, Бастера Кітона, Гарольда Льойда, Пата з Патахоном, Льореля з Гарді. Буріян, якого слава зросла шойно в останніх роках має одну прикмету ріжну від них: його гра полишає враження повної імпровізації. У цьому її своєрідний чар. Глядач почуває, що актор не є холодним знарядям у руках режисера, а живою людиною, яка йде у кожній хвилині за її настроєм і з неї добуває неждані форми гумору. Темперамент Буріяна розбуджує водопади реготу.

КІНО „КАСІНО": *„ЗА КРАТКАМИ". (Льорель і Гарді.)*

Два невідступні товариші, яким життя сипле збитки на голову, мають добросерду, незворушну усмішку. Найтяжчі удари і справжні цегли відбиваються від них мов мячики. Їхня міміка вистачає інколи за рухи. Давно вже аматори кіна не мали нагоди оглядати цих двох сміхунів так довго. Вплетена сцена зі співами муринів є в цій пєсі приємним епізодом. Додаток окрема пєса з собаками — незвичайний.

Передсвяточний ярмарок.

Передсвяточний ярмарок з фантовою льотерією уладжує, як що року, Жіночий Кружок „Рідної Школи" ім. Ганни Барвінок у Львові в перших днях січня 1932 р. Весь дохід призначений на дівочі школи ім. Шевченка (7-клясову всенародню й учительську семинарію), які сьогодні більш як колинебудь потребують матеріяльної підмоги. Знаємо, що під теперішню хвилю скрізь, усюди, у кожного фінансова кріза — знаємо, що наше громадянство вгинається під тягаром датків на ріжні цілі, але знаємо теж, що „Рідна Школа" й у найтяжчий час скрути мусить істнувати, розвиватися, перетривати важкі часи лихоліття. Наші школи ім. Шевченка напротязі поверх 30 літ свого істнування виховали цілі ряди жіноцтва, яке сьогодні працює на ріжних ділянках народнього нашого життя. Від нього передовсім дожидаємо доказів, що ідея „Рідної Школи" близька йому й дорога — від усього загалу громадянства сподіємося зрозуміння, що виховання молодого покоління в національному дусі — запорука кращого завтра.

На ярмарок приймаємо всякі харчеві припаси святочні (муку, пшеницю, мід, мак, печиво, мармеляди, дріб, дичину, суш, наливки), фанти на льотерію й грошеві датки. Усе слати на адресу: *Жіночий Кружок ім. Ганни Барвінок, Львів Мохнацького 12.* За кожний і найменший даток сердечну подяку складає згори жертводавцям

Старшина Кружка.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Зенон Шухевич, парох Тишковець, пов. Городенка, помер дня 30. грудня 1931. в 53 році життя. Похорон відбудеться в суботу дня 2. січня 1932 р. В. Й. П.!

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ПИТИ ЧИ НЕ ПИТИ. II. протиалькогольна читанка. Ст. 32. Львів, 1932. Накладом Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження".

KALENDARZ POCZTOWEJ KASY OSZCZĘ NOŚCI (P. K. O.) na 1932 r. Warszawa.

PROMÉTHÉE, revue mensuelle. Organe de Défense Nationale des Peules du Caucase, de l'Ukraine et du Turkestan. VII Année. № 61. Decembre 1931.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 30. XII. 1931 за масло експортове та десерове пріма 3·40 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1·10 зол., копу яєць 5·80—6·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр:

Четвер 31. грудня в год. 7.30 веч. „Богема".

Субота 2. січня в год. 7.30 вечором „Кармен".

Неділя 3. січня в год. 7.30 вечором „Галька".

Вівторок 5. січня в год. 7.30 веч. „Аїда".

Театр Ріжнородностей:

Четвер 31. грудня в годині 8 вечором „Граємо оперетку".

Четвер 31. грудня в годині 11 в ночі „Ах, ця ніч!" ревія в 2-х частях із участю цілої трупи.

Пятниця 1. січня в год. 3.30 попол. „Гранд-Готель".

Пятниця 1. січня в годині 8 вечором „Граємо оперетку".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Облава в Парижі" (Альб. Прежан).

КАСІНО: Звукова версія „Бен Гур".

КОПЕРНИК: „Пат і Патахон на зальотах" і Гарольд Льойд.

ЛЕВ: „Мараду" (екзотична фільма).

МАРУСЕНЬКА: „Пат і Патахон на зальотах" і Гарольд Льойд.

МІРАЖ: Пат і Патахон і Гарольд Льойд.

ОАЗА: „Співак гір".

ПАН: „Король пропащих".

ПАЛЯС: „Під кураделею" (Власта Буріян).

ПАСАЖ: Звукова фільма „Сеньор Амеріkано" (Кен Мейнард) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Шляхом ганьби".

СОНЦЕ: „Озеро кохання".

СТИЛЕВЕ: „Атлантик".

УТІХА: „Катерина І." (Ліль Даговер). „Замасковані лиця" (Тім Мек Кой).

ХИМЕРА: „Рай залюблених" і „Літочий кабарет".

—o—

Програма радіо.

Субота, 2. січня 1932.

Ляйпціґ (259,3) 12.10 Танкова музика. **Льондон** (356,3) 20.00 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.55 Веселі пісоньки. **Гамбург** (265,8) 16.30 Концерт. **Букарешт** (394,2) 20.20 Концерт. **Берлін** (419) 20.00 Вечір танків. **Рим** (441,2) 17.35 Концерт. **Лянґенберґ** (472,4) 17.00 „Моя батьківщина". **Міляно** (500,8) 17.10 Концерт. **Брюсель** (508,5) 20.15 „Великі події 1931 р." **Відень** (516,4) 17.00 Концерт. **Рига** (524,5) 19.05 Кабарет. **Мінхен** (532,9) 19.40 Музика оперетки. **Будапешт** (550,5) 17.00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 1. січня 1932.

Львів 380,7) 11.58 Час із Варшави 12.10 Про погоду дня. 12.15 Концерт. 14.00 „Забобони при лікуванню домашніх звірят" 14.20 Музика. 14.40 „Про що треба знати". 15.00 Легка музика. 15.50 „Як вибила північ". 16.20 Хвилина недужих. 16.40 „Електричні залізниці". 17.15 „Буде краще" 17.30 „Новорічні забави перед 100 роками". 17.45 Концерт. 19.00 Всячина. 19.25 „Через Атлантик". 19.45 „Весілля". 20.15 Концерт. 21.55 Літературний фейлетон. 22.10 Концерт. 22.40 Поліційна оповістка. 22.45 Спортові новини. 23.00 Танкова музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло" Львів, Ринок 10.